

Zagreb, 20.3.2020.

Smjernice za mrtvozornike o načinu pregleda umrlih izvan zdravstvene ustanove u vrijeme epidemije COVID-19

U Hrvatskoj je u tijeku epidemija s COVID-19 i provode se protuepidemijske mjere koje imaju za cilj rano prepoznavanje oboljelih i sprječavanje širenja bolesti putem samoizolacije kontakata i izolacije oboljelih.

Tijekom obavljanja pregleda umrlih izvan zdravstvenih ustanova mrtvozornici moraju procjenjivati rizik od infekcije s COVID-19 i u slučaju opravdane sumnje poduzeti sve potrebne mjere za osobnu zaštitu i sprječavanje daljnjeg širenja bolesti.

Mrtvozorničku djelatnost izvan zdravstvenih ustanova obavljaju mrtvozornici - zdravstveni djelatnici koje imenuju jedinice lokalne samouprave.

Svi zdravstveni djelatnici moraju se upoznati s aktualnim podacima i savjetima vezanim uz sigurnost i zaštitu stanovništva od infekcije COVID-19, a koji su dostupni na web stranici Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo www.hzjz.hr.

Sumnja na infekciju COVID-19 postavlja se u slučaju kad su zadovoljeni sljedeći kriteriji:

- 1) Pacijent pokazuje znakove i simptome akutne respiratorne infekcije (nagli početak barem jednog od slijedećeg: kašalj, povišena tjelesna temperatura, kratkoća daha) i nije moguće objasniti simptome drugom etiologijom i putovao je ili boravio u zemlji/području s lokalnom ili raširenom transmisijom* bolesti unazad 14 dana prije početka bolesti.

Ili

- 2) Pacijent s bilo kojim simptomima respiratorne bolesti koji je unazad 14 dana od početka simptoma bio u bliskom kontaktu¹ s bolesnikom koji je klasificiran kao vjerojatan ili potvrđeni slučaj COVID-19.

Ili

- 3) Pacijent s teškom akutnom respiratornom infekcijom– povišena tjelesna temperatura i barem jedan od znakova respiratorne bolesti (tj. kašalj, kratak dah) koja zahtijeva hospitalizaciju, a koja se ne može objasniti drugom etiologijom.

¹ Bliski kontakt uključuje sljedeće:

- Dijeljenje zajedničkog kućanstva s oboljelim od COVID-19

- Izravan tjelesni kontakt s oboljelim od COVID-19 (npr. rukovanje)
- Nezaštićen izravan kontakt s infektivnim izlučevinama oboljelog od COVID-19 (dodirivanje korištenih maramica golom rukom ili npr. ako se bolesnik iskašlje u osobu)
- Kontakt licem u lice s COVID-19 bolesnikom na udaljenosti manjoj od dva metra u trajanju duljem od 15 minuta
- Boravak u zatvorenom prostoru (npr. učionica, soba za sastanke, čekaonica u zdravstvenoj ustanovi itd.) s COVID-19 bolesnikom u trajanju duljem od 15 minuta na udaljenosti manjoj od dva metra
- Zdravstveni radnik ili druga osoba koja pruža izravnu njegu oboljelom od COVID-19 ili laboratorijsko osoblje koje rukuje s uzorcima oboljelog bez korištenja preporučene osobne zaštitne opreme (OZO) ili ukoliko je došlo do propusta u korištenju OZO
- Kontakt u zrakoplovu ili drugom prijevoznom sredstvu s bolesnikom dva mjesta ispred, iza, ili sa strane ili na udaljenosti manjoj od jedan metar; suputnici ili osobe koje skrbe o bolesniku tijekom putovanja; osoblje koje je posluživalo u dijelu zrakoplova u kojem sjedi bolesnik (ako težina kliničke slike ili kretanje bolesnika upućuje na izloženost većeg broja putnika, bliskim kontaktima se mogu smatrati putnici cijelog odjeljka ili cijelog zrakoplova).

* Zahvaćenim područjima kod kojih treba postaviti sumnju na koronavirusnu bolest smatraju se države za koje Svjetska zdravstvena organizacija navodi da imaju lokalnu ili raširenu transmisiju bolesti, a prema objavama u dnevnim izvještajima *Coronavirus disease (COVID-2019) situation reports*, koji se mogu naći na ovoj poveznici: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports>

U svrhu procjene opasnosti od infekcije s COVID-19 kod zaprimanja poziva na mrtvozorstvo, a prije pregleda mrtvog tijela, mrtvozornik treba pitati:

1. Je li kod umrlog prije smrti **potvrđena infekcija COVID 19?**
2. Je li umrli prije smrti **pokazivao znakove i simptome akutne respiratorne infekcije i nije moguće objasniti simptome drugom etiologijom i putovao je ili boravio u zemlji/području s lokalnom ili raširenom transmisijom bolesti unazad 14 dana** prije početka bolesti.
3. Je li umrli prije smrti imao **bilo koji simptom respiratorne bolesti i unazad 14 dana** od početka simptoma **bio u bliskom kontaktu s bolesnikom koji je klasificiran kao vjerojatan ili potvrđeni slučaj COVID-19?**
4. Je li umrli prije smrti imao **tešku akutnu respiratornu infekciju koja zahtijeva hospitalizaciju, a koja se ne može objasniti drugom etiologijom?**

Ako je odgovor na jedno od postavljenih pitanja potvrđan, mrtvozornik treba posumnjati na COVID-19 infekciju te u daljnjem postupku koristiti preporučenu osobnu zaštitnu opremu i poduzeti dolje navedene mjere.

Preporučena osobna zaštitna oprema:

Zdravstveni djelatnici trebaju primjenjivati standardne mjere zaštite pri kontaktu s bolesnicima, što podrazumijeva primjenu mjera za sprečavanje infekcija koje se prenose kontaktnim putem (jednokratni ogrtač/pregača, jednokratne rukavice, zaštitne naočale) i zrakom (minimalno kirurške maske, a po mogućnosti FFP2 maske). Kod intervencija koje generiraju aerosol koristiti FFP3.

Ako zdravstveni djelatnik uzima bris gornjih dišnih puteva (bris nazofarinksa i orofarinska, aspirat nazofarinksa) preporuča se zaštita FFP2 maskom ako je to moguće.

Zaštita dišnog sustava

Potrebno je unaprijed isprobati FFP2 ili FFP3 maske jer različito odgovaraju korisnicima ovisno o veličini i proizvođaču.

ECDC preporuča upotrebu FFP2 ili FFP3 maske kod obrade sumnje na COVID-19 ili kod obavljanja bilo kakvih postupaka oko potvrđenog slučaja COVID-19. Kada se provode zahvati prilikom kojih se stvara aerosol, uvijek treba koristiti FFP3 masku.

Zaštita očiju

Zaštitne naočale trebaju dobro prianjati korisniku.

Zaštita tijela

Preporučeni vodonepropusni ogrtač s dugim rukavima ne mora biti sterilan, osim kad se koristi u sterilnom okruženju (npr. operacijskoj sali).

U slučaju nedostupnosti vodonepropusnog ogrtača, moguće je koristiti jednokratnu plastičnu pregaču koja se stavi preko vodopropusnog ogrtača.

Organizacijske mjere

Ograničite broj osoba koje ulaze u prostore u kojima se obavlja pregled umrlog.

Smanjiti broj postupaka pri kojima se generira aerosol, izvodeći samo postupke koji su prijeko potrebni za obavljanje pregleda umrle osobe ili pregleda prije kremiranja.

Umrle osobe sa sumnjom na infekciju COVID-19 ne bi trebalo slati na obdukciju, osim iznimno. Tada je odluku o slanju na obdukciju potrebno donijeti u suradnji s patologom ili sudskim medicinarom. U posebnim slučajevima Ministar zdravstva donosi odluku o obvezi provedbe obdukcije.

Čišćenje i dekontaminacija prostora

Čišćenje i dekontaminacija prostora smatra se protuepidemijskom mjerom čiji nadzor provode zavodi za javno zdravstvo.

Prijavljivanje sumnje na infekciju s COVID-19

Kod sumnje na infekciju COVID-19, o kojoj ne postoji dokumentacija, mrtvozornici su obavezni bez odgađanja izvijestiti nadležnu službu zavoda za javno zdravstvo jedinica područne samouprave na telefon dežurnog epidemiologa.

Prilog 1 - Popis telefonskih brojeva epidemiologa u pripravnosti

ZZJZ "Dr. Andrija Štampar", Zagreb	091 46 96 444
ZZJZ Krapinsko-zagorske županije	099 245 55 45 091 730 79 13 091 510 31 65
ZZJZ Sisačko moslavačke županije	098 29 35 78 098 293576 098 29 35 72 098 981 32 73
ZZJZ Karlovačke županije	098 247 630
ZZJZ Varaždinske županije	099 211 98 02
ZZJZ Koprivničko križevačke županije	098 59 22 15
ZZJZ Bjelovarsko bilogorske županije	098 49 20 24
ZZJZ Primorsko goranske županije	091 125 72 10
ZZJZ Ličko senjske županije	091 504 49 17
ZZJZ Virovitičko podravske županije	098 46 59 45 098 46 59 44
ZZJZ Požeško slavonske županije	098 98 29 204
ZZJZ Brodsko posavske županije	091 51 70 426
ZZJZ Zadarske županije	098 33 27 65
ZZJZ Osječko baranjske županije	031 225 717
ZZJZ Šibensko kninske županije	091 43 41 201
ZZJZ Vukovarsko srijemske županije	091 37 04 290
ZZJZ Splitsko dalmatinske županije	091 15 12 003
ZZJZ Istarske županije	098 441 821
ZZJZ Dubrovačko neretvanske županije	098 24 34 54
ZZJZ Međimurske županije	098 55 88 11
ZZJZ Zagrebačke županije	099 736 87 84
Hrvatski zavod za javno zdravstvo	098 22 77 53